

Tänään Pohjantähden alla I – päiväkirjamerkintöjä

MARIA KURONEN

Kesäloman viimeisenä viikonloppuna avasin Pohjantähden. Viisikymppisenä oli vihdoin aika paikata aukko sivistyksessä.

Elokuu – Selkä

Saimme juhannuksena yhdentoista euron hintaisen kaupungin viljelypalstan, jonka jaoimme kolmen ruokakunnan kesken. Käänsin ja kitkin edellisten viljelijöiden hylkäämää maata lomalla neliö kerrallaan, usein kännykän kuuloke korvassa, joskus omissa ajatuksissani. Viiden neliön jälkeen selkä alkoi vihoitella ja teki lopulta tenän mustikkametsässä.

Selkä kipeänä aloitin suota kuokkivan Jussin tarinan, joka imaisi mukaansa kuin suonsilmäke kumisaappaan. Suosta tuli pelto ja metsän puista torppa. Alun hurja tekeminen ja hauras onni katkeavat sivulla 52, kun Jussi loukkaa selkensä kantoa vääntäessään. – *Sen päivän jälkeen Jussi ei milloinkaan oikaissut selkäänsä suoraan.*

Jokainen myöhempi viittaus Jussin selkään tuntuu omassani. Akseli-pojan kummi, Kivivuoren Otto, lupaa hankkia Jussin selkävaivaan linjamenttia ja vitsailee – *mitä hyödymme, vaikka voittaisimme koko mailman, jos saamme vahingon selällemme.* Murrosikäinen Akseli juhlii kummiensa luona vuosisadan vaihtumista ja löytää kotiin palatessaan isän valvomassa kivuisaan.

Jussin kuokkiman pellon omaan käyttöönsä ottanut kirkkoherra rauhoittaa omaatuntoaan hankkimalla Jussille raivausmitalin. Huomiosta kiusaantunut Jussi änkyttää ja on hämillään. Juhlavaatteiden ihasteluun hän kuittaa – *Juu.. Sais ton selään tästä ny vaan vielä asettuun.* Aikuistuva Akseli säästää isän selkää pienin elein, ja huomauttaa Jussi luisuu kevyempiin hommiin. Jussia ei hoidettu särkylääkkeillä, tutkittu magneettiku-

vauksella, ei leikattu, eikä hän saanut työkyvyttömyyseläkettä. Sata vuotta on pitkä aika.

Elokuu – Nälkä

Jussin selkä muistuttaa ajan ankaruudesta siinä missä hänen alituinen nälkänsä. Nälkävuosien orpo miettii koko ajan sitä, miten saa ruuan riittämään pitempään. Torpan kattotalkoissa Alma-vaimo tarjoaa talkoolaisille Jussilta kysymättä kananmunia. Jussin onneksi talkoolaiset tekevät työtä ahkerasti ja tajusivat vielä jättääkin ruokaa. Jussin pihiydestä ja siitä syntyvästä omaisuudesta kasvaa kylällä legenda. Ilman anteliasta Alma-äitiä Koskelan pojat olisivat varmaan alituisessa nälässä.

Päivän lehti kertoo, että Itä-Afrikassa on kärsitty nälkää jo niin pitkään, ettei tavallista suomalaista avustaminen jaksa enää kiinnostaa ja avustajajärjestöjen rahat hupenevat. Jussin lapsuuden nälkävuodet ja Itä-Afrikan nälänhätä ovat tappaavaa ja runtelevaa nälkää, joka tuhoaa osan kansasta, ja jonka jäljet jäävät jopa geeneihin. Nykysuomalaisten arkisempi nälkä tappaa sekin, mutta hivuttamalla, kalvamalla laatu-painotteisia elinvuosia. Aina syy ei ole ruuan määrässä, vaan sen laadussa. Välillä kuulostaa siltä, että tänään nälkä on enimmäkseen esteettinen ongelma.

Elokuu – Häätö

Elokuun lopussa pääsin torppari Laurilan perheen häätöön. Pahasuiseen torppariinsa kyllästynyt Töyryn isäntä ei tiennyt, miten hän pelasi suoraan vastaperustetun työväenyhdistys Rienen pussiin häätämällä Laurilat. Räättäli Halme oli tehnyt tarkan suunnitelman virkavallan rau-

hallisesta vastustamisesta ja onnistui pitämään kuumakallet kurissa. Koskelan Akselikin hillitsi hermonsä. Ainoat aseet olivat laulu ja media, joiden voimaa vallankumousvälineinä juhlittiin juuri Virossa.

Aamun lehdestä luin romanileirin häädöstä Helsingin Kyläsaaresta. Romaneja puolusti joukko aktivisteja, jotka kyseenalaistivat kaupungin toimet. Miksi paikalla ei ollut tulkkia? Miksi romanien ei annettu hakea edes omia tavaroitaan? Romanit taitavat olla Euroopan maattomia torppareita.

Syyskuun alku – Itku

Luin yhtenä iltana kerralla melkein kaikki kirjan kuolemat etukäteen: ensin Jussin, sitten Akselin ja Elinan kolmen pojan ja lopuksi Akselin oman kuoleman. Vain Akselin veljet jäivät välistä. Itkin silmät turvoksiin, ja päätin urakan vilkkaamalla vielä kirjan viimeisen sivun. Keksin tekniikan kauan sitten Idiottia lukiessani. Nyt tarpeen laukaisi hetki, jossa Akseli katsoi Elinan ensimmäisen kerran sillä tavalla. Tiesin, että he tanssivat häälässän ja menettävät sodassa kerralla kaksi poikaa. Voin rauhassa kiintyä heihin, kun kuolema on jo kohdattu.

Syyskuu – Jytky

Suomen ensimmäinen jytky koettiin 1907 vaaleissa, kun sosialistit saivat 80 paikkaa eduskuntaan. Kirkkoherra valitti porvareiden vaalitappion johtuvan järjestäytymisen puutteesta ja selitti sosialistien voittoa onnistuneella liikkeellä lähdeillä. Taksvärkkiä tekevä Akseli vastasi analyysiin – *ei se orkaniseerauksesta johdu. Kyllä se on työväen paljous. Ja puutetta on paljo kanssa...*

Keväästä saakka Suomessa on yritetty selittää persujen jytkyä. Hesari teki Yhteiskuntapolitiikka-lehden artikkelin perusteella jutun persujen kannattajista: työväkeä ja pienyrittäjiä, enimmäkseen miehiä. Sosialistit antoivat toivon paremmasta ja oikeudenmukaisemmasta elämästä, jossa työntekijän palkka ei mene toisen taskuun. Eivätkö persut vastusta juuri palkan siirtoa kreikkalaisten, italialaisten ja espanjalaisten taskuihin? Viesti vetoaa laman uhan alla.

Onko politiikka lopulta pelkkää tunnetta? Kookoomus on brändännyt itsensä toivon puolueeksi. Demarit ovat julistaneet rakkautta. Kristillisillä on usko. Vihreät edustavat tulevaisuutta, siis toivoa. Ovatko persut äänestäjilleen sekä toivon että uskon puolue?

Voisiko eduskunnan jakaa uudestaan uskon, toivon ja rakkauden puolueisiin vanhan oikeisto-keskusta-vasemmisto-jaon sijaan? Onko keppun onnenapila väärä tunnus tähän aikaan? Onni ei ole koskaan ollut täällä mikään kova juttu, tai ainakaan kovin julkinen asia. Se on jotenkin kevyttä, mutta usko, toivo ja rakkaus sisältävät kaikki kärsimyksen elementin. Vahvimmillä olisi puolue joka kattaisi kaikki kolme. Nyt tuntuu, että Suomi keikkuu vaarallisesti toivon ja kaunan välillä.

Syyskuu – Suhde

Linnan kuvaus Akselin ja Elinan rakkauden puhkeamisesta herkisti mielen. Ensimmäinen katse, kömpelöt sanat, heikko toivo ja lopulta uskallus, jonka palkintona tulee varmuus siitä, että tunne on molemminpuolinen. Akseli ja Elina elivät rakkauttaan yhteisönsä silmien alla ja sen hyväksymänä. Yksityisyyttä oli seurusteluajana vain riipauksina, varastettuja hetkiä tai kahdenkeskisiä kävelyjä.

Luin lehdestä Vantaan kaupunginjohtajasta, joka oli ottanut naisystävän matkalle mukaan. Joku ennätys tehtiin siinä, kun Jussi ja Saana Parviainen pohtivat uskottomuutta suorassa tv-lähetyksessä. Juorulehtien suhdejutuista on Linnan herkkyys kaukana. Millaista olisi lukea kihlauksen kriisistä juorulehdestä, jos Akseli olisi jääkiekkoilija ja Elina missi? *Akselin suhde Auneen julki! Kihlaus purettu. Salakuvat kiihkeistä hetkistä Leppäsen saunassa liikaa Elinalle.*

Tuksun häät tv-kameroiden edessä viime talvena jätti mieleen surullisen ontouden. Akselin ja Elinan häiden tunnelmasta sain heti kiinni. Siinä oli jotain niin perituttua sukuhäistä vuosien varrelta. Viimeisessä kuvassa Elinan myrtytkruunu ja Akselin kovakaulus lipaston päällä enteilevät aamuun kirkastuvassa kesäyössä pakahduttavasti alkavaa arkea.

Osa I loppui tähän.